



مقدمه

از جمله مسائلی که همواره شیعیان و پیروان اهل بیت علیهم السلام در دوران غیبت کبری خواهان فهم آن هستند، شناخت وظایفی است که در این دوران به عهده آنان گذاشته شده است . در این مقاله تلاش خواهیم کرد وظایف منتظران را هر چند به صورت مختصر بیان کنیم .

1- معرفت نسبت به حضرت ولی عصر(عجل الله تعالی فرجه الشریف)

از حضرت امام صادق علیه السلام نقل شده است که: روزی امام حسین علیه السلام بر اصحاب خود وارد شدند، بعد از حمد خدا و درود بر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

«يا ايها الناس ان الله ما خلق العباد الا ليعرفوه فاذا عرفوه عبده فاذا عبده استغنوا بعبادته عن عبادة من سواه، فقال له رجل: بابي انت وامی یابن رسول الله ما معرفة الله؟ قال: معرفة اهل كل زمان امامهم الذي يجب عليهم طاعته (1) ؛

ای مردم! خداوند بندگان را نیافرید مگر برای اینکه او را بشناسند، زمانی که او را شناختند، او را پرستش کنند و هنگامی که او را پرستش کردند، با عبادت و پرستش او از بندگی غیر او بی نیاز گردند . مردی عرض کرد: ای پسر پیامبر! پدر و مادرم فدای شما باد، معرفت خداوند چیست؟ فرمود: شناخت اهل هر زمانی نسبت به امامشان،

امامی که طاعت او بر آنان واجب است.»

همچنین پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «من مات ولم يعرف امام زمانه مات ميتة جاهلية (2)؛

هر کس بمیرد و امام زمانش را نشناسد، به مرگ جاهلیت مرده است.»

توجه به مضامین دعا‌هایی که خواندن آن‌ها در عصر غیبت توصیه شده است نیز ما را به اهمیت مساله شناخت حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) راهنمایی می‌کند. در یکی از دعا‌های معروف و معتبری که شیخ صدوق آن را در کتاب کمال الدین نقل کرده است، می‌خوانیم:

«اللهم عرفني نفسك فانك ان لم تعرفني نفسيك، اللهم عرفني نبيك فانك ان لم تعرفني نبيك لم

اعرف حجتك، اللهم عرفني حجتك فانك ان لم تعرفني حجتك ضللت عن ديني (3)؛

بارالها! خودت را به من بشناسان که اگر خود را به من شناسانی پیغمبرت را نخواهم شناخت. بارالها! پیغمبرت را به من بشناسان که اگر پیغمبرت را به من شناسانی حجت تو را نخواهم شناخت. بارالها! حجت خود را به من بشناسان که اگر حجت خود را به من شناسانی از دینم گمراه می‌گردم.»

2- تمسک به ریسمان ولایت اهل بیت علیهم السلام

ولایت اهل بیت علیهم السلام دو گونه است:

1. ولایت تکوینی

2. ولایت تشریعی.

ولایت تکوینی بدین معناست که حضرات معصومین علیهم السلام به اذن و اراده الهی، می‌توانند در مقام تکوین و عینیات خارجی، دخل و تصرف کنند، مانند معجزات انبیاء علیهم السلام و کرامات اولیاء علیهم السلام، و ولایت تشریعی، به معنای ولایت و سرپرستی جامعه و مؤمنین است. امامان معصوم علیهم السلام، هر کدام در زمان خود، ولی و سرپرست جامعه بوده و مردم را هدایت تشریعی می‌کنند.

از جمله وظایف مهم منتظران در زمان غیبت، چنگ زدن به ریسمان ولایت اهل بیت علیهم السلام است. امام صادق علیه السلام فرمودند:

«طوبی لشيعتنا المتمسكين بحبلنا في غيبة قائمنا (4)؛

خوشا به حال شیعیان ما! آنان که در زمان غیبت قائم ما به ریسمان (ولایت) ما تمسک می‌جویند.»

همچنین امام سجاد علیه السلام فرمودند:

«من ثبت على مواليتنا «ولایتنا» في غيبة قائمنا اعطاه الله عزوجل اجرالف شهيد من شهداء بدر و احد (5)؛

هر کس در غیبت قائم ما بر دوستی (و عقیده به امامت ما) ثابت قدم باشد، خدای متعال اجر هزارشهید از شهدای بدر و احد به او عطا می‌کند.»

و نیز امام صادق علیه السلام فرمود:

«يأتي على الناس زمان يغيب عنهم امامهم؛

زمانی بر مردم فرا رسد که پیشوایشان از آنان غایب گردد.»

زراره پرسید: در آن زمان مردم چه کنند؟ امام علیه السلام فرمود:

«يتمسكون بالامر الذي هم عليه حتى يتبين لهم (6) ؛

به همان امر (ولایتی) که برآیند چنگ زنند، تا برایشان آشکار شود.»

3- انتظار فرج

یکی از وظایف مهم مردم در عصر غیبت، انتظار فرج است. رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «افضل اعمال

امتی انتظار الفرج (7) ؛

با فضیلت ترین اعمال امت من، انتظار فرج است.»

امام صادق علیه السلام فرمود: «اقرب ما يكون العباد من الله جل ذكره و ارضى ما يكون عنهم اذا افتقدوا حجة

الله جل و عز و لم يظهر لهم و لم يعلموا مكانه و هم في ذلك يعلمون انه لم تبطل حجة الله جل ذكره و لا

ميثاقه، فعندها فتوقعوا الفرج صباحا و مساء (8) ؛

زمانی بندگان به خدای بزرگ نزدیک ترند و خدا از ایشان راضی تر است که حجت خدای متعال از میان آنان ناپدید

گردد و ظاهر نشود و آنان جایش را (هم) ندانند. با این همه بدانند که حجت و میثاق خدا باطل نشده است. در

آن زمان، هر صبح و شام چشم انتظار فرج باشید.»

آنچه در روایات مربوط به انتظار فرج حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) بسیار به آن پرداخته

شده، مساله صبر در این انتظار و پاداش صابران در این دوران است. در ذیل به چند نمونه از این روایات اشاره

می شود.

الف: امام صادق علیه السلام به نقل از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «سیاتی قوم من بعدکم، الرجل

الواحد منهم له اجر خمسين منكم، قالوا: يا رسول الله! نحن كنا معك بدر و حنین و نزل فينا القرآن؟ فقال:

انکم لو تحملوا لما حملوا لم تصبروا صبرهم (9) ؛ پس از شما کسانی بیایند که یک نفر از ایشان پاداش پنجاه نفر

از شما را داشته باشد (اصحاب) گفتند: ای رسول خدا صلی الله علیه و آله! ما در جنگ بدر و حنین با تو

بودیم و درباره ما آیه نازل شده است؟ پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: اگر آنچه (از حوادث ایام) به ایشان می

رسد، به شما رسد، صبر آنان را ندارید.»

ب: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «انتظار الفرج بالصبر عبادة (10) ؛» انتظار فرج با صبر، عبادت است.»

ج: امام رضا علیه السلام فرمود: «ما احسن الصبر و انتظار فرج (11) ؛ چه نیکوست شکیبائی و انتظار فرج.»

د: امام حسین علیه السلام فرمود: «له غيبة يرتد فيها اقوام و يثبت فيها على الدين آخرون، فيؤذون و يقال لهم: «متى هذا الوعد ان كنتم صادقين» اما ان الصابر في غيبته على الاذى و التكذيب بمنزلة المجاهد بالسيف بين يدي رسول الله (12) ؛

برای او (مهدی) غیبتی است که اقوامی در آن از دین خارج شوند و گروهی بر دین ثابت قدم بمانند و آزار و اذیت می کشند و به آن ها گفته می شود: این وعده (ظهور) چه وقت عملی می شود، اگر راست می گوئید؟ بی تردید صبر کننده در زمان غیبت در برابر آزار و تکذیب (مخالفان)، به منزله جهاد کننده با شمشیر در رکاب رسول خدا صلی الله علیه و آله است .»

4- تهذیب نفس و اصلاح فردی

یکی از وظایف مهم منتظران دولت حق، پارسائی و آراستگی به اخلاق خوب و پسندیده است . امام صادق علیه السلام فرمود: «من سره ان يكون من اصحاب القائم، فلينتظر وليعمل بالورع و محاسن الاخلاق، و هو منتظر (13) ؛

هر کس شادمان می گردد از اینکه از یاران حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) باشد، باید منتظر باشد و به پرهیزکاری و اخلاق نیکو رفتار نماید و او منتظر (واقعی) است .» همچنین امام صادق علیه السلام فرمود: «ان لصاحب هذا الامر غيبة فليثق الله عبده وليتمسك بدينه (14) ؛ به یقین برای صاحب این امر غیبتی است، پس بنده خدا باید تقوای الهی پیشه کند و به دینش چنگ زند .»

5- اصلاح اجتماعی

یکی از وظایف مهم مردم در دوران غیبت کبری، داشتن روحیه اصلاح گری در سطح جامعه است . هر فردی باید در برابر آحاد جامعه اسلامی احساس مسؤولیت کرده، در راه اصلاح و ساختن افراد تلاش نماید، تا جامعه و افراد آن آماده پذیرش حکومت جهانی حضرت مهدی شوند .

اصلاح جامعه از راه امر به معروف و نهی از منکر تحقق می یابد و قانون امر به معروف و نهی از منکر در متن دین اسلام بسیار مورد تاکید قرار گرفته است .

امام باقر علیه السلام در بیان وظایف شیعیان در دوران غیبت فرمودند: «ليعن قويمكم ضعيفكم و ليعطف غنيكم على فقيركم ولينصح الرجل اخاه النصيحة لنفسه (15) ؛

توانمندان شما باید به ضعیفان کمک کنند و اغنیاء شما باید به فقرايتان مهربانی کنند، هر کس باید برادر (دینی) اش را نصیحت کند، نصیحتی که به نفع برادرش باشد .»

خداوند متعال می فرماید: (کنتم خیر امة اخرجت للناس تامرون بالمعروف و تنهون عن المنکر) . . . (16) ؛
«شما بهترین امتی بودید که به سود انسان ها آفریده شده اند؛ (چه اینکه) امر به معروف و نهی از منکر می کنید و . . .»

و امام صادق علیه السلام فرمود: «ان الامر بالمعروف و النهی عن المنکر سبیل الانبیاء و منهاج الصلحاء، فريضة عظيمة بها تقام الفرائض و تامن المذاهب و تحل المكاسب و ترد المظالم و تعمر الارض و ينتصف من الاعداء و يستقيم الامر (17) ؛

بی تردید امر به معروف و نهی از منکر راه انبیاء علیهم السلام و طریقہ صالحان است (امر به معروف و نهی از منکر) وظیفه ای سترگ (و خطیر) است که به وسیله آن سایر واجبات انجام می پذیرد و راه ها امنیت می یابد و در آمدها حلال (و مشروع) می گردد، مظالم باز گردانده می شود، زمین آباد می شود و از دشمنان انتقام گرفته می شود و امور سامان می یابد .
آری اگر همه مسلمانان خود را موظف به اجرای امر به معروف و نهی از منکر در جامعه اسلامی بدانند، قدم های اولیه برای نیل به جامعه ایده آل و مطلوب مهدوی برداشته می شود .

6- آمادگی نظامی برای ظهور امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف)

به تصریح روایات، آماده کردن سلاح و کسب مهارت نظامی که مناسب با هر عصری باشد، برای شرکت در سپاه حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) از وظایف منتظران است .
امام صادق علیه السلام فرمود: «ليعدن احدكم لخروج القائم (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و لوسهما، فان الله تعالى اذا علم ذلك من نيته رجوت لان ينسئ في عمره حتى يدركه (فيكون من اعوانه و انصاره) (18) ؛
هر یک از شما باید برای خروج حضرت قائم علیه السلام هر چند به اندازه یک تیر، مهیا کند . هر گاه خدای تعالی چنین نیتی از او ببیند، امیدوارم عمرش را طولانی کند تا آن حضرت را درک کند (و در زمره یاران و همراهانش قرار گیرد) .

همچنین امام کاظم علیه السلام فرمود: «من ارتبط دابة متوقعا به امرنا و يغیظ به عدونا و هو منسوب الينا ادر الله رزقه، و شرح صدره و بلغه امله و كان عونا علی حوائجه (19) ؛

هر کس مرکبی را به انتظار امر ما نگاه دارد و به سبب آن دشمنان ما را خشمگین سازد در حالی که خودش به ما منسوب باشد، خداوند روزیش را فراخ گرداند، به او شرح صدر عطا کند، او را به آرزویش برساند و در رسیدن به خواسته هایش او را یاری کند .»

7- یاد حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف)

از جمله وظایف مهم شیعیان و علاقمندان آن حضرت، فراموش نکردن او، و همیشه به یاد و ذکر او بودن است . امام علی علیه السلام فرمود: «من احب شیئا لهج بذکره (20) ؛ هر کس چیزی را دوست بدارد، همواره نام آن را بر زبان دارد .»

و امام کاظم علیه السلام درباره غیبت امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) فرمود: «یغیب عن ابصار الناس شخصه ولا یغیب عن قلوب المؤمنین ذکره (21) ؛

خودش از دیدگان مردم پنهان می شود ولی یاد او از دل های مؤمنان مخفی نمی شود .»
دعای ندبه زمزمه ای است عاشقانه که در آن هر صبح جمعه با معشوق خود ارتباط برقرار می کنیم و به یاد او سرشک از دیدگانمان جاری می گردد . چه زیباست نغمه های عاشقان مهدی آنجا که می گویند: «عزیز علی ان اری الخلق و لا تری و لا اسمع لک حسیسا و لا نجوی؛ بسیار بر من سخت است که خلق را ببینم و تو را نبینم و از تو صدایی نشنوم .»

«هل من معین فاطیل معه العویل و البكاء؟ هل من جزوع فاساعد جزعه اذا خلا؟ هل قذیت عین فساعدتها عینی علی القذی؟ هل الیک یا ابن احمد سبیل فتلقى؟ هل یتصل یومنا منک بعدة فنحظى؟
آیا کسی هست که مرا یاری کند تا به همراهی او ناله و گریه را طولانی کنم؟ آیا ناله کننده و بی تابی هست که من با زاری او را در هنگام تنهائیش یاری و همراهی کنم؟ آیا در چشمی خار رفته است که چشم من (در ناراحتی و اشک) با او هم دردی نماید؟ ای زاده احمد! آیا راهی به سوی تو هست که به ملاقات تو منتهی گردد؟ آیا روز (جدایی) ما به فردای (وصال) می رسد که از آن حظ ببریم؟»

امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) نیز از یاد شیعیان خود غافل نیست و اگر ارتباط ما با امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) برقرار شود و در همه امور زندگی به یاد و ذکر آن حضرت باشیم، یقیناً مورد عنایت و لطف ایشان قرار می گیریم، چنانکه در نامه امام زمان علیه السلام به شیخ مفید قدس سره به این موضوع اشاره شده است . آن حضرت می فرماید:

«انا غیر مهملین لمراعاتکم و لا ناسین لذکرکم (22) ؛

ما از رسیدگی به حال شما کوتاهی نمی کنیم و یاد شما را از خاطر نمی بریم .»

یارب آن مونس جان محرم اسرار کجاست	و آن طبیب دل بی طاقت بیمار کجاست
یک جهانند گرفتار فراقش یا رب	آن رهاننده این جمع گرفتار کجاست (23)

8- محبت به حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)

انسان وقتی به کسی علاقه داشته باشد، یاد و خاطره محبوب همیشه در فکر و ذهنش حضور دارد و این موجب می شود که زندگیش رنگ و بوی معشوق بگیرد . اگر محبوب انسان موجودی متعالی و ملکوتی باشد، این الگو پذیری زمینه رشد و تعالی او را فراهم می سازد و اگر محبوب و معشوق او موجودی پست و فرومایه باشد، این

الگو پذیری موجب سقوط و هلاکت وی خواهد شد . به خاطر اهمیت محبت به اهل بیت علیهم السلام خداوند در قرآن کریم، مزد رسالت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله را مودت و دوستی خاندان او قرار داده است و می فرماید: «**قل لا استلکم علیه اجرا الا المودة فی القربی**» (24)؛ «بگو من از شما در برابر رسالتم مزدی طلب نمی کنم، به جز دوستی و مودت نسبت به اهل بیتم.»

همچنین پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «**لا یؤمن عبد حتی اکون احب الیه من نفسه و اهلی احب الیه من اهله و عترتی احب الیه من عترته و ذاتی احب الیه من ذاته**» (25) ؛

هیچ بنده ای ایمان (واقعی) نمی آورد مگر اینکه در نزد او من از خودش محبوب تر و اهل بیت من و خاندان من از اهل بیت و خاندان او محبوب تر باشند و ذات من از ذات خودش محبوب تر باشد .»

امام حسن عسکری علیه السلام خطاب به حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) فرمودند:

«**واعلم ان قلوب اهل الطاعة و الاخلاص نزع الیک مثل الطیر الی او کارها**» (26) ؛

بدان که دل های اهل بندگی و اخلاص به سوی تو پر می کشند؛ همچنان که پرندۀ به سوی آشیانه اش پر می کشد .»

البته این طور نیست که محبت یک طرفه باشد، بلکه امامان معصوم علیهم السلام نیز نسبت به شیعیان واقعی ابراز علاقه و محبت کرده و می کنند، و در غم و شادی آنان شریکند .

امام رضا علیه السلام فرمود: «**الامام الامین الرفیق، و الاخ الشفیق، و کالام البرة بالولد الصغیر**» (27) ؛

امام، امین و دوست است، و برادر دلسوز است، و مانند مادری است که نسبت به فرزند خردسال خود مهربان است .»

همچنین امام علی علیه السلام فرمود: «**انا لنفرح لفرحکم و نحزن لحزنکم**» (28) ؛

ما در شادمانی شما شاد و برای اندوه شما اندوهگین می شویم .»

امام رضا علیه السلام فرمود: «**ما من احد من شیعتنا . . . لا یغتم الاغتمنا لغمه، و لا یفرح الافرحنا لفرحه، و لا**

یغیب عنا احد من شیعتنا این (ما) کان فی شرق الارض و غربها» (29) ؛

هیچ کس از شیعیان ما . . . غم دیده نمی شود مگر آن که ما نیز در غم او غمگین می شویم و شاد نمی شود

مگر اینکه از شادی او شاد می شویم، و هیچ یک از شیعیان ما در مشرق و مغرب زمین از نظر ما دور نیستند .»

امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) فرمود: «**انه انهی الی اریاب جماعة منکم فی الدین وما دخلهم من**

الشک والحیرة فی ولایة امرهم، فغمنا ذلک لکم لا لنا، و ساءنا فیکم لا فینا» (30) ؛

از تردید گروهی از شما (شیعیان) در دین، و شک و سرگردانی در مساله والیان امرشان آگاه شدم، پس این غم ما

به خاطر شما است نه به خاطر خود ما، و برای شما متاثر شدیم نه برای خودمان .»

در این روایت و امثال آن ها حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) نسبت به شیعیان ابراز محبت و

علاقه نموده و اعلام کرده است که از گمراه شدن آن ها شدیداً ناراحت و متاثر می شود .

9- اندوهگین بودن در فراق حضرت

یکی از نشانه های دوستی، محزون بودن در فراق و دوری از دوست و محبوب است . بدیهی است که علاقمندان به امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) در دوران غیبت در فراق او اندوهگین هستند و این حزن و اندوه را به گونه های مختلفی بروز می دهند .

امامان معصوم نیز به خاطر غیبت امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) می گریستند . به عنوان نمونه، سدید صیرفی می گوید: به خدمت مولایمان امام صادق علیه السلام رفتیم و امام را در حال گریه و ناله دیدیم . او آنگاه حالت امام را این گونه تشریح می کند: «هو یبکی بکاء الوالد الثکلی ذات الکبد الحرسی قد نال الحزن من وجنتیه وشاع التغییر فی عارضیه واملاء الدموع محجریه وهو یقول سیدی غیبتک نفت رقادی وضیقت علی مهدی وابتزت منی راحة فؤادی، سیدی غیبتک اوصلت مصابی بفجائع الابد (31) ؛

او همچون مادر فرزند از دست داده، می گریست، اندوه از گونه های مبارکش پیدا بود و رنگ چهره اش تغییر کرده بود . اشک های او لباسش را خیس کرده بود و در این حالت می گفت: مولای من! غیبت تو، خواب را از چشمانم ربوده و زمین را بر من تنگ نموده و آسایش دلم را از من گرفته است . مولای من! غیبت تو، بلا و مصیبت مرا به فاجعه های ابدی پیوند داده است .»

شاعر عرب حزن و اندوه قلبی خود را در غم دوری از حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) چنین بیان کرده است:

قلبی الیک من الاشواق محترق	ودمع عینی من الآماق مندقق
الشوق یحرقنی والدمع یغرقنی	فهل رایت غریقاً وهو محترق (32) ؟

و شاعری پارسی گوی، ابیات فوق را چنین به فارسی در آورده است:

دل زشوق دیدنت سوزد چو عود	از فراق دیدۀ بارد همچو رود
غرقه در سیلاب اشک و دل کباب	کس غریق شعله ور کی دیده بود

10- شناخت عظمت و مقام حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و نگه داشتن حرمت

او

از جمله وظایف مهم شیعیان، شناخت جایگاه رفیع حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و رعایت احترام آن حضرت است . امامان معصوم علیهم السلام بعد از مقام ربوبی و نبوی صلی الله علیه و آله، مقام و رتبه سوم را در عالم وجود دارند، و انسان های عادی با آنان مقایسه نمی شوند .

امام علی علیه السلام فرمود:

«لا یقاس بآل محمد احد من هذه الامة ولا یسوی بهم من جرت نعمتهم علیه ابدًا . هم اساس الدین وعماد الیقین (33) ؛

نباید احدی از این امت را با آل محمد صلی الله علیه و آله مقایسه نمود و نباید کسی را که نعمت آل محمد صلی الله علیه و آله همواره بر او جریان داشته، با آنان برابر دانست، آنان اساس دین و ستون یقین هستند .»
پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در توصیف جایگاه حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) در بهشت فرمود:

«المهدی طاووس اهل الجنة، علیه جلابیب النور (34) ؛

مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) طاووس اهل بهشت است که هاله ای از نور او را احاطه کرده است .»

و نیز فرمود:

«نحن سبعة من ولد عبد المطلب سادة الجنة، انا وحمزة وعلی وجعفر والحسن والحسين والمهدی (35) ؛

ما هفت نفر از اولاد عبد المطلب هستیم که سروران اهل بهشتیم: من و حمزه و علی و جعفر و حسن و حسین و مهدی علیهم السلام .»

امام علی علیه السلام فرمود:

«هو فی الذروة من قریش والشرف من هاشم والبقیة من ابراهیم (36) ؛

او (حضرت مهدی علیه السلام) والاترین قریش و گرامی ترین بنی هاشم و تنها بازمانده ابراهیم خلیل است .»

و امام رضا علیه السلام فرمود:

«یکون اعلم الناس واحکم الناس واتقی الناس واحلم الناس واسخی الناس واعبد الناس (37) ؛

او (حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)) داناترین مردم، حکیم ترین مردم، پرهیزگارترین مردم، بردبارترین مردم و بخشنده ترین مردم و عابدترین مردم است .»

جای آنست که شاهان زتو شرمنده شوند	سلطنت را بگذارند و تو را بنده شوند
گر به خاک قدمت سجده میسر گردد	سر فرازان جهان جمله سرافکنده شوند

«هلالی»

ای که از لطف سراسر جانی	جان چه باشد؟ که تو صد چندانی
به دمی زنده کنی صد مرده	عیسی، آب حیاتی، جانی
به تماشای تو آید همه کس	لاله زاری، چمنی، بستانی
روی در روی تو آرند همه	قبله ای، آینه ای، جانانی
آرزوی دل بیمار منی	صحتی، عافیتی، درمانی
همه خوبان به تو آراسته اند	کهربایی، گهری، مرجانی

«فخر الدین عراقی»

11- دعا برای فرج امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف)

در روایات معصومین علیهم السلام دعا برای فرج امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) به عنوان یکی از عوامل نجات انسان ها در دوران لاکت بخش غیبت کبری مطرح شده است .
امام حسن عسکری علیه السلام فرمود:

«والله لیغیبن غیبة لا ینجوا فیها من الهلکة الا من ثبته الله عزوجل علی القول بامامته ووفقه فیها للدعاء بتعجیل فرجه (38) ؛ به خدا سوگند که او غیبتی (سخت) می کند . در آن غیبت، از هلاکت نجات نمی یابد مگر کسی که خدای عزوجل او را بر قول به امامت آن حضرت ثابت بدارد و او را در عصر غیبت بر دعای به تعجیل فرج او موفق بدارد .»

از سوی دیگر امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) در موارد زیادی شیعیان را به دعای برای فرج خویش توصیه کرده است . به عنوان مثال، آن حضرت در پایان توقیع به جناب اسحاق بن یعقوب می فرماید:

«واکثروا الدعاء بتعجیل الفرّج فان ذلک فرجکم (39) ؛ برای تعجیل در فرج، زیاد دعا کنید که همانا آن فرج شماست .»

درباره زمان و نحوه دعا برای فرج امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) توصیه های زیادی از سوی اولیای دین بیان شده است که در ذیل به برخی از آن ها اشاره می شود:

الف) در منهاج العارفین آمده است: «مستحب است انسان پس از نماز صبح صد مرتبه بگوید: اللهم صل علی محمد وآل محمد وعجل فرجهم . (40) »

ب) مرحوم شیخ بهائی نقل می کند: «پس از نماز صبح و در حالی که با دست راست محاسن خود را گرفته و کف دست چپ را به سوی آسمان می گیری، هفت مرتبه می گویی: یا رب محمد وآل محمد صل علی محمد وآل محمد وعجل فرج محمد وآل محمد . (41) »

ج) علامه مجلسی در کتاب «المقباس» نقل کرده است که: «در تعقیب نماز صبح قبل از آنکه با کسی صحبت کند صد بار بگوید: یا رب صل علی محمد وآل محمد، وعجل فرج آل محمد واعتق رقبتی من النار . (42) »

د) کتاب «جمال الصالحین» از امام صادق علیه السلام نقل کرده است که حضرت فرمودند: «از حقوق ما بر شیعیان این است که پس از هر نماز واجب دست خود را به چانه گرفته و سه بار بگویند: یا رب محمد عجل فرج آل محمد یا رب محمد احفظ غیبة محمد، یا رب محمد انتقم لابنة محمد صلی الله علیه و آله . (43) »

هـ) مرحوم شیخ طوسی در کتاب «مختصر المصباح» در جایی که وظیفه های شب جمعه را ذکر می کند، صد بار این دعا را سفارش می کند:

«اللهم صل علی محمد وآل محمد وعجل فرجهم، واهلک عدوهم من الجن والانس من الاولین والآخرین . (44) »

«

12- دعا و زمزمه عاشقانه

دعا بهترین وسیله ارتباط انسان با خدای خویش، ناشی از شناخت انسان از عجز خویش و اظهار کرنش در برابر آفریدگار است .

انسان مؤمن امید خود را از غیر خدا قطع کرده و دست نیاز به سوی خدای بی نیاز دراز می کند و رفع مشکلات خویش را تنها از او می خواهد . در رابطه با موضوع امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) دعاها و زیارت های مخصوصی وارد شده است که به برخی از آن ها اشاره می شود:

الف) دعای ندبه

مرحوم علامه مجلسی در «بحار الانوار» دعای شریف ندبه را از سید بن طاووس از بعضی از اصحاب نقل می کند و می گوید: محمد بن علی بن ابو قره می گوید: دعای ندبه از کتاب محمد بن حسین بن سفیان بزوفری برای من نقل شد، و گفته شده که آن دعا برای صاحب الزمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) است و مستحب است در اعیاد چهارگانه (جمعه، عید فطر، قربان، غدیر) خوانده شود (45) .

ب) دعای عهد

امام صادق علیه السلام فرمود: کسی که چهل بامداد خدای را با دعای عهد بخواند، از یاوران قائم ما خواهد بود . و اگر پیش از ظهور آن حضرت بمیرد، خداوند او را از قبر بیرون می آورد (46) .

پی نوشت ها:

1- بحار الانوار، ج 5، ص 312 و کنز الفوائد، کراچی، ص 151 .

2- بحار الانوار، ج 8، ص 368 و ج 32، ص 321 و ینابیع الموده، القندوزی، ج 3، ص 372 .

3- کمال الدین، ج 2، ص 512 .

- 4- همان، ج 2، باب 34، ح 5 .
- 5- همان، ج 1، ص 439 .
- 6- همان، ج 2، باب 33، ح 44 .
- 7- مجمع البحرين، ص 297 .
- 8- کافی، ج 2، باب نادر فی الغیبه، ص 127 .
- 9- کافی، ج 8، ص 37 و مکیال المکارم، ج 2، ص 290 .
- 10- الدعوات، قطب الدین راوندی، مدرسة الامام المهدي، ص 41 .
- 11- بحار الانوار، ج 52، ص 129 .
- 12- کمال الدین، ج 1، ص 437 .
- 13- غیبت نعمانی، ص 200، ح 16 .
- 14- کافی، ج 2، باب فی الغیبه، ص 132 .
- 15- بشارة المصطفی لشیعة المرتضی، عماد الدین طبری الآملی الکنجی، چاپ نجف اشرف، ص 113 .
- 16- آل عمران/110 .
- 17- الکافی، ج 5، ص 56؛ التهذیب طوسی، ج 6، ص 180 و تحف العقول، ص 227 .
- 18- غیبت نعمانی، باب ماجاء فی ذکر الشیعه، ص 173؛ بحارالانوار، ج 52، ص 366 .
- 19- الکافی، ج 6، ص 535، ح 1 .
- 20- غرر و درر، ج 1، ص 231 .
- 21- کمال الدین، ج 2، ص 221، ح 6 .
- 22- احتجاج، ج 2، ص 598 .
- 23- یار غائب از نظر، محمد حجتی، ص 35 .
- 24- شوری/23 .

- 25- بحارالانوار، ج 27، ص 75؛ امالي، ص 86، ح 30 .
- 26- كمال الدين، ج 2، ص 348، ح 19 .
- 27- تحف العقول، ص 324 .
- 28- مكيال المكارم، ج 1، ص 94 .
- 29- همان، ج 1، ص 454 .
- 30- بحار الانوار، ج 53، ص 178 .
- 31- كمال الدين، ج 2، باب 34، ص 21 .
- 32- مكيال المكارم، ج 2، ص 250 .
- 33- نهج البلاغه فيض، خطبه دوم .
- 34- منتخب الاثر، ص 147؛ ينابيع الموده، ج 3، ص 164 و نور الابصار، ص 170 .
- 35- غيبت شيخ طوسي، ص 113؛ بحارالانوار، ج 51، ص 65؛ ينابيع الموده، ج 1، ص 91 .
- 36- الزام الناصب، ص 11 .
- 37- همان، ص 9 .
- 38- كمال الدين، ج 2، ص 260 .
- 39- همان، ص 361 .
- 40 - منهاج العارفين، ص 108 .
- 41- مفتاح الفلاح، ص 206؛ مصباح المتهجد، ص 53 .
- 42- مكيال المكارم، ج 2، ص 13 .
- 43- همان، ص 7 .
- 44- همان، ص 31 .
- 45- صحيفه مهديه، ص 217، به نقل از بحار الانوار .

46- بحار الانوار، ج 94، ص 41 .

منبع : مجله مبلغان، شماره 34